



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 506/2024-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Albínom Lanczom, advokátom, Mierová 1435/33, Galanta, proti postupu a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 zo 6. decembra 2023 v spojení s uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 4Tp/45/2011 z 2. augusta 2011, uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 4Tp/45/2011 z 11. júla 2012 a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 94/2014 z 13. júla 2016 a sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Dávidom Štefankom, advokátom, Povožnícka 18, Bratislava-Lamač, proti postupu a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 zo 6. decembra 2023 takto

rozhodol:

1. Uzneseniami Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica sp. zn. BB-4T/18/2016 zo 6. decembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na slobodu pohybu a pobytu podľa čl. 23 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na slobodu podnikania podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenia Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica sp. zn. BB-4T/18/2016 zo 6. decembra 2023 **zrušuje**.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré **je** jej Špecializovaný trestný súd **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Špecializovaný trestný súd **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právny zástupcom sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšných častiach ústavným sťažnostiam **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov

1. Ústavnému súdu bola 22. decembra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 23, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špecializovaného trestného súdu a uzneseniami Špecializovaného trestného súdu, okresného súdu a Krajského súdu v Nitre uvedenými v záhlaví tohto nálezu. Zároveň sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ústavy „*rozhodnutiami, postupom a konaním*“ Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016. Navrhuje, aby ústavný súd uznesenie Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 zo 6. decembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie 1“) zrušil a Špecializovanému trestnému súdu prikázal, aby bezodkladne zrušil obmedzenia a povinnosti uložené v rámci konania sp. zn. BB-4T/18/2016 v spojení s konaním okresného súdu sp. zn. 4Tp/45/2011. Súčasne žiada priznať jej finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Ústavnému súdu bola 30. decembra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 23, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práv zaručených čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) dohovoru postupom a uznesením Špecializovaného trestného súdu uvedeným v záhlaví tohto nálezu. Zároveň sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ústavy „*rozhodnutiami, postupom a konaním*“ Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016. Navrhuje, aby ústavný súd uznesenie Špecializovaného trestného súdu identifikované v záhlaví tohto nálezu (ďalej len „napadnuté uznesenie 2“) zrušil a Špecializovanému trestnému súdu prikázal, aby bezodkladne zrušil obmedzenia a povinnosti uložené v rámci konania špecifikovaného v záhlaví tohto nálezu. Súčasne žiada priznať mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

3. Ústavné sťažnosti sťažovateľky a sťažovateľa (ďalej spolu aj „sťažovatelia“) ústavný súd uznesením sp. zn. PLs. ÚS 92/2024 zo 6. novembra 2024 spojil z dôvodov tam uvedených na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 3174/2023.

4. Ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľov uznesením sp. zn. II. ÚS 506/2024 zo 7. novembra 2024 prijal na ďalšie konanie v častiach namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 23 ods. 1 a 2, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením 1 a napadnutým uznesením 2 (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia“). Vo zvyšných častiach ústavné sťažnosti odmietol.

II.

Skutkové východiská

5. Sťažovateľka bola v procesnom postavení obžalovanej uznesením okresného súdu sp. zn. 4Tp/45/2011 z 2. augusta 2011 prepustená z väzby na slobodu a bola prijatá jej peňažná záruka. Sťažovateľkina väzba bola zároveň nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka a boli jej uložené povinnosti a obmedzenia. Ďalšími uzneseniami okresného súdu sp. zn. 4Tp/45/2011

z 11. júla 2012 a Špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 94/2014 z 13. júla 2016 boli uložené povinnosti a obmedzenia zmenené tak, že u sťažovateľky sú v dobe podania ústavnej sťažnosti platne uložené nasledujúce povinnosti a obmedzenia – (i) zákaz vykonávať činnosť, pri ktorej došlo k spáchaniu trestného činu (z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že ide o podnikateľskú činnosť), (ii) povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi v termínoch a za podmienok ním stanovených, povinnosť dostaviť sa na každé predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu na úkon trestného konania a napokon (iii) zákaz vycestovať do zahraničia mimo územia členských štátov Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Sťažovateľka podala 5. decembra 2023 návrh na zrušenie povinností a obmedzení, o ktorom rozhodol Špecializovaný trestný súd napadnutým uznesením 1 tak, že návrh zamietol a obmedzenia a povinnosti ponechal v platnosti.

6. V procesnom postavení obžalovaného bol sťažovateľ uznesením okresného súdu sp. zn. 33Tp/13/2012 z 15. februára 2012 prepustený z väzby na slobodu a bol prijatý jeho písomný sľub. Väzba sťažovateľa bola zároveň nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka a boli mu uložené povinnosti a obmedzenia. Ďalšími uzneseniami okresného súdu sp. zn. 33Tp/13/2012 z 13. júna 2012 a Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 z 15. februára 2017 boli uložené povinnosti a obmedzenia zmenené tak, že v dobe podania ústavnej sťažnosti sú sťažovateľovi platne uložené nasledujúce povinnosti a obmedzenia – (i) zákaz vykonávať osobne alebo sprostredkovane podnikateľskú činnosť v zmysle § 2 Obchodného zákonníka, (ii) povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi v ním určenom čase a na každé predvolanie súdu, ktorý vedie konanie, a oznámiť súdu, ktorý vedie konanie, každú zmenu miesta pobytu a (iii) zákaz vycestovať mimo územie Slovenskej republiky (ďalej len „SR“). Sťažovateľ podal 29. novembra 2023 dosiaľ posledný návrh na zrušenie povinností a obmedzení, o ktorom rozhodol Špecializovaný trestný súd napadnutým uznesením 2 tak, že návrh zamietol a obmedzenia a povinnosti ponechal v platnosti.

III.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach v rozsahu, v ktorom boli ústavným súdom prijaté na ďalšie konanie, uvádzajú, že uložené povinnosti a obmedzenia sú neprimerané a neproporcionálne najmä vzhľadom na časový faktor. Sťažovateľka je zaťažená zásahom do svojich práv od 2. augusta 2011 bez toho, aby prispela k dĺžke trestného konania. Obdobný záver platí vo vzťahu k sťažovateľovi, ktorý je zasiahnutý na svojich právach od 15. februára 2012. Pri tak dlhom trvaní obmedzení a povinností nie sú obmedzenia základných práv a slobôd sťažovateľov potrebné. Sťažovatelia neporušili uložené obmedzenia a povinnosti a riadne plnia probačný plán. Právny titul zásahu do práv sťažovateľov absentuje, pretože pre nahradenie väzby majú platiť rovnaké pravidlá ako pre väzbu. Maximálna lehota trvania väzby pritom v prípade sťažovateľov už uplynula. Argument Špecializovaného trestného súdu o tom, že nahradenie väzby nie je väzbou, aj keď podmienkou nahradenia väzby je dôvod väzby, a preto sa nahradenie väzby neviaže na uplynutie väzobnej lehoty, neobstojí. V danej veci ide o extenzívne rozširovanie podmienok zásahov do práv sťažovateľov.

IV.

Vyjadrenie Špecializovaného trestného súdu a repliky sťažovateľov

IV.1. Vyjadrenie Špecializovaného trestného súdu:

8. Špecializovaný trestný súd poukazuje na svoje vyjadrenie k skoršej ústavnej sťažnosti sťažovateľa, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. III. ÚS 624/2023 z 30. mája 2024 (ďalej len „nález sp. zn. III. ÚS 624/2023“), ktoré sa v aktuálnom vyjadrení vzťahuje na oboch sťažovateľov. Hoci Špecializovaný trestný súd povinnosti a obmedzenia uložené sťažovateľom v celom rozsahu zrušil uzneseniami sp. zn. BB-4T/18/2016 z 19. marca 2024 (právoplatnými toho istého dňa, pozn.), ich uloženie bolo až do zrušenia dôvodné. Do práv sťažovateľov nebolo zasahované neúnosne, dlhodobo a neproporcionálne, pretože pri rozhodovaní o povinnostiach a obmedzeniach boli zohľadňované kritériá pre ich ďalšie trvanie.

9. Trestné konanie vo veci sťažovateľov prebieha bez prieťahov, pričom procesné úkony sú vykonávané plynule v časovej postupnosti zodpovedajúcej náročnosti veci. Špecializovaný trestný súd, odkazujúc na svoje vyjadrenie k veci sp. zn. III. ÚS 624/2023, poukázal, že predmetom obžaloby je 293 čiastkových skutkov, ktoré spáchali desiaty obžalovaní, na ktorých sa vo veľkom rozsahu mal podieľať práve sťažovateľ. Obžalovaní využívajú všetky dostupné procesné oprávnenia, o ktorých rozhodovanie tiež prispelo k celkovej dĺžke tohto konania. V danej veci už Špecializovaný trestný súd raz rozhodol a Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 2To/9/2020 zo 16. augusta 2022 rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 z 9. júna 2020 zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol, z dôvodu personálnych zmien v senáte. So sťažovateľom nebolo zaobchádzané nerovnako. Pre mechanizmus väzby nemusia platiť totožné pravidlá ako pre samotnú väzbu, pretože rozhodnutie o uložení obmedzení a povinností nemožno považovať za rozhodnutie o väzbe.

10. Hoci sťažovateľka argument o vylúčení z podnikateľského prostredia v dôsledku uloženia obmedzení a povinností v skoršom konaní neuvádzala, súd dôvody pre ich ďalšie trvanie skúmal. Ak sťažovateľka dôvodí obmedzovaním bežného chodu života v dôsledku návštev probačného a mediačného úradníka a zákazu vycestovania, tak toto obmedzenie jej bolo už skôr zrušené. Sťažovateľka nešpecifikuje, čím jej bolo znemožňované vytvárať si rezervy na dôchodkové obdobie a nadobúdať životné skúsenosti a zážitky. Obdobné závery ako pri sťažovateľke platia aj pre sťažovateľa, ktorý je medzičasom (18. apríla 2024) väzobne stíhaný pre majetkovú trestnú činnosť. Existuje tak dôvodné podozrenie, že sťažovateľ páchal majetkovú trestnú činnosť, teda trestnú činnosť obdobného charakteru, za ktorú mu boli uložené povinnosti a obmedzenia, aj napriek ich uloženiu.

11. Špecializovaný trestný súd navrhuje ústavným sťažnostiam nevyhovieť.

IV.2. Repliky sťažovateľov:

12. Sťažovatelia v replike uvádzajú, že dôvodnosť ústavných sťažností sa po ich uplatnení neoslabil. Zásah do práv sťažovateľov nebol opodstatnený, nezohľadňoval okolnosti prípadu a pretrvával neprimerane dlho z dôvodov na strane súdu. Časové zdržanie v konaní mal za následok postup všeobecného súdnictva. Zásahy práv sťažovateľov neboli reparované zrušením obmedzení

a povinností, ktoré nastalo až po podaní ústavných sťažností, preto potreba ingerencie ústavného súdu naďalej pretrváva. Sťažovateľ poukazuje na porušenie princípu rovnosti, nedostatok pravidelného prehodnocovania obmedzení a povinností, ako aj na ich negatívne dôsledky na jeho život. Nahradenie väzby má byť limitované uplynutím väzobnej lehoty.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

13. Podstatou ústavných sťažností v rozsahu, v ktorom boli ústavným súdom prijaté na ďalšie konanie, je námietka porušenia základných práv sťažovateľov zaručených čl. 23 ods. 1 a 2, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv sťažovateľov zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami. Podstatu argumentácie tvoria námietky voči neúnosne dlho trvajúcemu a neproporcionálnemu zásahu do referenčných kritérií uvádzaných sťažovateľmi prostredníctvom inštitútu primeraných povinností a obmedzení, ktoré im boli uložené pri nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Tieto povinnosti a obmedzenia neboli v čase podania ústavných sťažností zrušené ani po predchádzajúcich opakovaných pokusoch sťažovateľov.

14. Ústavný súd akcentuje, že primerané povinnosti a obmedzenia podľa § 82 Trestného poriadku sa aplikujú iba v prípade, ak súd rozhoduje podľa § 80 alebo § 81 Trestného poriadku o tom, že sa obvinený ponecháva na slobode alebo že sa z väzby prepúšťa na slobodu pri nahradení väzby. Uloženie primeraných povinností a obmedzení sa viaže na existenciu dôvodov väzby a jeho účelom je prispieť k dosiahnutiu účelu väzby aj bez obmedzenia osobnej slobody obvineného. Sťažovateľke boli v čase uplatnenia ústavnej sťažnosti uložené primerané povinnosti a obmedzenia od 2. augusta 2011. V prípade sťažovateľa išlo o uloženie primeraných povinností a obmedzení od 15. februára 2012.

15. Povinnosti a obmedzenia sú podľa rozhodovacej praxe ústavného súdu (m. m. III. ÚS 624/2023) nástrojom zásady, v zmysle ktorej sa v pochybnostiach má rozhodnúť v prospech slobody obvineného, a to napriek danosti materiálneho a formálneho dôvodu väzby, teda umožňujú stíhať obvineného na slobode s využitím proporcionálne menej invazívneho prostriedku zásahu do osobných práv.

16. Z podstaty primeraných povinností a obmedzení podľa § 82 Trestného poriadku vyplýva, že sú vždy spojené so zásahom do niektorého zo základných práv alebo slobôd dotknutého subjektu. Sťažovateľke bol v dobe podania ústavnej sťažnosti uložený (i) zákaz vykonávať činnosť, pri ktorej došlo k spáchaniu trestného činu (podnikateľskú činnosť), (ii) povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi v termínoch a za podmienok ním stanovených, povinnosť dostaviť sa na každé predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu na úkon trestného konania, ako aj (iii) zákaz vycestovať do zahraničia mimo územia členských štátov EÚ. Sťažovateľovi bol v dobe podania ústavnej sťažnosti uložený (i) zákaz vykonávať osobne alebo sprostredkované podnikateľskú činnosť v zmysle § 2 Obchodného zákonníka, (ii) povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi v ním určenom čase a na každé predvolanie súdu, ktorý vedie konanie a oznámiť súdu, ktorý vedie konanie, každú zmenu miesta pobytu, ako aj (iii) zákaz vycestovať mimo územie SR. Uložené obmedzenia a povinnosti teda predstavujú zásah do slobody pohybu a pobytu garantovaného čl. 23 ods. 1 a 2 ústavy a zásah do základného práva podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy. Pokiaľ by takéto obmedzenia spĺňali

podmienku legality, legitimacy a proporcionality, bolo by potrebné ich kvalifikovať ako súladné s ústavou a dohovorom (m. m. III. ÚS 372/2018, III. ÚS 624/2023).

17. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, III. ÚS 624/2023).

18. Ústavný súd preskúmal obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia 1, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľky na zrušenie obmedzení a povinností. K existencii dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku všeobecný súd stroho konštatoval, „že na základe dokazovania na hlavných pojednávaniach má za to, že skutky, pre ktoré je trestné konanie vedené, sa stali, majú znaky trestných činov a je dôvodné podozrenie, že tieto skutky spáchala obžalovaná [REDAKOVANÉ], pričom naďalej existuje aj dôvodná obava, že obžalovaná ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhla trestnému stíhaniu alebo trestu“. V čase rozhodovania Špecializovaného trestného súdu (6. decembra 2023) uloženie primeraných povinností a obmedzení trvalo (od 2. augusta 2011) vyše 12 rokov a 4 mesiace.

19. V ďalšom ústavný súd podrobil prieskumu obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia 2, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa na zrušenie obmedzení a povinností. K existencii dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku všeobecný súd, obdobne ako v prípade sťažovateľky, stroho konštatoval, „že na základe dokazovania na hlavných pojednávaniach má za to, že skutky, pre ktoré je trestné konanie vedené, sa stali, majú znaky trestných činov a je dôvodné podozrenie, že tieto skutky spáchal obžalovaný [REDAKOVANÉ], pričom naďalej existuje aj dôvodná obava, že obžalovaný bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval, alebo ktorým hrozil“. V čase rozhodovania Špecializovaného trestného súdu (6. decembra 2023) uloženie primeraných povinností a obmedzení trvalo (od 15. februára 2012) vyše 11 rokov a 9 mesiacov.

20. V zmysle § 82 ods. 2 Trestného poriadku k zrušeniu alebo zmene primeraných povinností a obmedzení v prípravnom konaní dochádza na návrh, pričom v konaní pred súdom môže o ich zrušení rozhodnúť súd aj bez návrhu. V prípade sťažovateľky sa dohľadom probačného a mediačného úradníka nahrádzala tzv. úteková väzba a pri sťažovateľovi sa takým dohľadom substituovala tzv. preventívna väzba. Účelom uložených primeraných povinností a obmedzení pri danosti a trvaní príslušného dôvodu väzby tak bolo dosiahnuť účel väzby aj bez obmedzenia osobnej slobody sťažovateľov. Tento účel tkvel v tom, aby sťažovateľka neušla alebo sa neskrývala na účel vyhnutia sa trestnému stíhaniu alebo trestu, resp. aby sťažovateľ nepokračoval v tvrdenej trestnej činnosti. Bez toho, aby ústavný súd vyjadroval právny záver k dôvodnosti a vhodnosti uložených primeraných povinností a obmedzení, keďže táto otázka nie je predmetom jeho prieskumu a patrí do právomoci všeobecných súdov, sa samotné uloženie obmedzení a povinností pri nahradení väzby, ich povaha v spojení s trestnou činnosťou, ktorá je dávaná sťažovateľom za vinu, javí ako zásah, ktorý bol legálny, legitímny a proporcionálny. Avizovaný zásah bol totiž vykonaný v súlade so zákonom (podľa § 80 a § 82 Trestného poriadku) pre účely nenaplnenia konania, ktorému majú príslušné dôvody väzby zabrániť, ako aj zabezpečenia riadneho výkonu spravodlivosti a napokon bol realizovaný miernejším spôsobom, než by bolo obmedzenie osobnej slobody väzbu.

21. Ako však ústavný súd už vyriekol vo svojej skoršej judikatúre (III. ÚS 624/2023), podmienka legality, legitimity a proporcionality zásahu musí byť splnená počas celej doby trvania primeraných povinností a obmedzení. V konaní pred súdom, ktorý o ich zrušení môže rozhodnúť aj bez návrhu, by ich existenciu mal súd skúmať z vlastnej iniciatívy a, samozrejme, aj na návrh obžalovaného. Ústavný súd, ktorý nie je súdom skutkovým a nenáleží mu vstupovať do skutkových záverov všeobecných súdov, pokiaľ nie sú arbitrárne, však v tomto prípade musí konštatovať, že okrem skutočnosti, že Špecializovaný trestný súd sa v napadnutých uzneseniach okrem stručného konštatovania, že väzobný dôvod stále existuje, vôbec nezaoberal atribútmi legality, legitimity a najmä proporcionality zásahu do práv sťažovateľov, a to najmä s ohľadom na obdobie ich trvania.

22. Práve obsah práv na slobodu pohybu a pobytu limituje rozsah či trvanie uložených opatrení (primeraných povinností a obmedzení) nahradzujúcich väzbu. Aj bez výslovného zakotvenia maximálnej lehoty trvania týchto opatrení v Trestnom poriadku totiž takéto opatrenia, resp. obmedzenia nesmú neprimeraným spôsobom zasahovať do práv a slobôd obvinených či obžalovaných. Rozsah, intenzita i čas trvania obmedzení musia vzhľadom na okolnosti danej veci rešpektovať základné práva a slobody jednotlivca, predovšetkým právo na slobodu pohybu a pobytu (m. m. napr. I. ÚS 55/2022, III. ÚS 624/2023).

23. Dĺžka trvania uložených povinností a obmedzení bola celkom zrejme neproporcionálna, ako to ústavný súd konštatoval už aj v súvislosti s prieskumom obdobného skoršieho uznesenia vydaného vo vzťahu k sťažovateľovi nálehom sp. zn. III. ÚS 624/2023. Neproporcionálnu nie je možné ospravedlniť ani s ohľadom na možnú faktickú náročnosť trestnej veci, počet spoluobžalovaných a veľkosť trestného spisu, navyše, ak trvanie trestného konania a vrátenie vecí opravným súdom na nové konanie (bod 9 dôvodov tohto nálezu) nebolo spôsobené sťažovateľmi. Pokiaľ všeobecný súd uvádza, že obmedzovanie bežného chodu života sťažovateľky v dôsledku návštev probačného a mediačného úradníka a zákazu vycestovania bolo už skôr zrušené, tak ústavný súd podotýka, že zákaz vycestovať do zahraničia (mimo územia členských štátov EÚ), ako aj povinnosť návštev sťažovateľky u probačného a mediačného úradníka boli zrušené až po podaní ústavnej sťažnosti, a to uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 z 19. marca 2024. Dĺžka trvania povinností a obmedzení vyvoláva aj vážne pochybnosti vo vzťahu k samotnej legalite a legitimitate trvania zásahu do práv sťažovateľov. Skutočnosť, že dokazovanie na hlavných pojednávaniach potvrdzuje dôvodné podozrenie, že skutky, ktoré majú znaky trestných činov, spáchali sťažovatelia, nemusí bez ďalšieho znamenať, že korešpondujúci dôvod väzby ako základný predpoklad trvania primeraných povinností a obmedzení stále existuje. Úvahy Špecializovaného trestného súdu v tom smere však ústavný súd nemôže preskúmať, keďže odôvodnenia napadnutých uznesení tieto neobsahuje. V tomto prípade je trvanie primeraných obmedzení a povinností natoľko excesívne, že už sa stratila aj ich samotná materiálna podstata.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutými uzneseniami došlo k porušeniu práv sťažovateľov uvedených v bode 1 výroku tohto nálezu. Vo väzbe na záver o porušení týchto práv podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) napadnuté uznesenia zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že primerané povinnosti a obmedzenia boli sťažovateľom medzičasom už zrušené, ústavný súd sa už nezaoberal žiadosťami sťažovateľov na vydanie príkazu Špecializovanému trestnému súdu, aby tieto povinnosti

a obmedzenia zrušil, a ústavným sťažnostiam v tomto rozsahu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Finančné zadost'učinenie

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy *in fine* ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. III. ÚS 624/2023).

26. Sťažovateľka žiadala v ústavnej sťažnosti priznať primerané finančné zadost'učinenie 32 500 eur, teda 400 eur „za každý mesiac nezákonného trvania uložených povinností a obmedzení“. Sťažovateľ žiadal na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti priznať primerané finančné zadost'učinenie 10 000 eur. Hoci ústavný súd v dôsledku konštatovaného porušenia práv sťažovateľov zrušil napadnuté uznesenia, veci sťažovateľov nevrátil Špecializovanému trestnému súdu na nové rozhodnutie, pretože po podaní ústavných sťažností došlo zo strany Špecializovaného trestného súdu k zrušeniu primeraných povinností a obmedzení. Avšak aj v prípade, ak by k takému zrušeniu nedošlo, so zreteľom na spôsob, ktorým došlo k porušeniu základných práv a slobôd sťažovateľov hmotného charakteru a dĺžku trvania tohto zásahu, by avizovaný zásah nebolo možné zvrátiť ani novým rozhodnutím vo veci (m. m. III. ÚS 624/2023).

27. Vzhľadom na uvedené a najmä so zreteľom na celkovú dobu trvania uložených povinností a obmedzení ústavný súd považoval za dôvodné priznať sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie, zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu a dĺžku trvania zásahu, vo výške 4 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti žiadosti o finančné zadost'učinenie ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Sťažovateľovi finančné zadost'učinenie nepriznal, keďže zásah do jeho práv v dôsledku uloženia primeraných povinností a obmedzení skončil ich zrušením uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/18/2016 z 19. marca 2024 a zo strany ústavného súdu bol už reparovaný finančným zadost'učinením, ktoré sťažovateľovi ústavný súd priznal v náleze sp. zn. III. ÚS 624/2023 (z 30. mája 2024). Z tohto dôvodu ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tomto rozsahu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VII.

Náhrada trov konania

28. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov podľa ústavy a práv sťažovateľov podľa dohovoru odôvodňuje, aby im Špecializovaný trestný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom (bod 4 výroku tohto nálezu).

29. Výška náhrady trov sťažovateľky 442,38 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná

sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľke odmenu za vyjadrenie z 19. decembra 2024, keďže sťažovateľka sa v ňom v podstate len pridrжала podanej ústavnej sťažnosti a tam prezentovaných argumentačných línií.

30. Výška náhrady trov sťažovateľa 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky spôsobom obdobným určeniu výšky náhrady trov sťažovateľky. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi odmenu za vyjadrenie zo 4. januára 2025, keďže sťažovateľ sa v ňom v podstate len pridrжал podanej ústavnej sťažnosti a tam prezentovaných argumentačných línií. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Daň z pridanej hodnoty činí 88,48 eur.

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je Špecializovaný trestný súd povinný uhradiť každému zo sťažovateľov na účet ich právnych zástupcov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) identifikovaných v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu